Број 261. У Новом Саду у уторак 1. (14.) децембра 1909. Година XLIV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр за иностранство земље годишње 6 круна 50 пот

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ЗАДУЖНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Тарабокија II.

Др. Вах, који председава ономе суду у Бечу, који суди у парници између Фридјунга и хрватско-српске коалиције, није много изостао од Тарабокија. Штавише, у нечем га је и претекао.

Др. Вах је са великим задовољством неколико пути довикнуо члановима хрватско-српске коалиције: — Имајте на уму да сте у Бечу. Овде не можете тако! Али се вара! Ко прати ову судску расправу у Бечу и ко је пратио ону у Загребу, тај не види велике разлике између Ваха и Тарабокија и Тарабокија и Ваха.

Др. Вах се потпуно понаша као бранилац Фридјунгов. Па и пристранији од браниоца. — То се најбоље видело после исказа сведока Клумецког. Председник се понашао, као да је у средњем веку. Био је изказ против исказа Човек против човека. Супило против Клумецког. Али је председник потпуно и безусловно држао страну Клумецком. Та, забога, то је племић. И зашто би он, племић, лагао.

А тај племић је тврдио такву ствар, која се управо не може веровати. А председник му је сваки час повлађивао. — Ето, то је чисто! То је јасно! Ту нема никакве сумње!

А то, што је тако чисто, јасно, у шта се не може ни мало сумњати, ово је: Клумецки је тврдио, да је он пре много година у Дубровнику дао Супилу 200 круна, да би Супило у свом листу писао и даље повољно по аустријску владу. И тај новац, каже, да је дао Супилу на улици. На улици се даје просјаку. Да је било онаквих веза између Супила и Клумецког, не би се могло замислити и не може се веровати, да би се таке ствари свршавале на улици. Било би врло занимљиво дознати о томе појединости. Али председник није о том испитивао Клумецког. Њему је све то изгледало чисто и јасно и несумњиво.

Уосталом све је јасније, какви су они документи, које је изнео Фридјунг. Има, како је „Словенски Југ“ 10 марта 1908. године закључио, да даде новаца хрватско-српској коалицији на изборе. А избори су били 27. и 28. фебруара. Ту није председник запео, као што би требало. Њему је и то изгледало чисто, јасно и несумњиво.

И опет се уверавамо какви покори се могу догађати при политичким парницама. И то не само у Загребу, него и у Бечу. Управо требало би рећи: Не само у Бечу него и у Загребу. Јер после ове парнице, Загреб не мора да потрчи па да стигне Беч. Они иду руку под руку. Тарабокија и Вахт. Вахт и Тарабокија. Управ Тарабокија I. и Тарабокија II.

Нови Сад, 1 децембра

Политичка криза у Угарској. Последњи министарски савет решио је да се сабор сазове сад за петак. Министар председник Векерле преговарао је о томе са председником сабора Шандором Галом и потпредницима Лајошем Наваијем и Стеваном Раковским, и председништво је сазвало сабор за петак 11 сахати пре подне. После тога министар председник Векерле отпутовао је у Беч, краљу у аудијенцију. — Влада ће свакако од сабора да тражи индемнитет По једним вестима, влада ће остати непромењена, по другим вестима, у влади ће бити промене, и ући ће у њу више нових људи, но пре се верује, да ће данашња влада солидарно тражити индемнитет. Велико је, наравно, питање хоће ли сабор дати индемнитет или ће 1 јануаром нове године наступити ванзаконско стање Бечки листови пишу, како опозиција угарског сабора треба да изгласа индемнитет, јер ће се тиме данашња влада што пре отклонити. На то одговара „Мађарорсаг“, да опозиција не верује ни једној изјави владе Мађарска независна странка (Јустовци) оштро устају против тога, што се мини стар спољних послова Еренталл непрестано меша у угарске ствари и већина њих изгледа да је зато, да се данашњој влади не да индемнитет. Та је странка позвала конференцију свију својих чланова посланика и тада ће решити коначно, како да се држи према индемнитету. Сва је прилика да ће ступити у најодлучнију борбу против данашње владе. Иако ће у седници саборској од петка бити само утаначен дневни ред за сутрашњу седницу, то се ипак држи, да ће већ и у седници саборској од петка доћи до оштре расправе, да ће се већ у тој седници видети којим ће правцем поћи борба.

Парница

хрватско српске коалиције против др. Фридјунга

Супило није одустао од тужбе, као што су мислили. Он је дошао као тужитељ на суд. Само је изјавио да ће се бранити сам, док не стигне његов бранилац. Јер се одрекао онога браниоца, који брани друге чланове хрватско српске коалиције.

Настаје расправа око тога: Како је то могуће, да је „Словенски Југ“ дао 10. марта 1908. године припомоћ за изборе хрватско српској коалицији, а ти су избори били 27. и 28. фебруара те године.

Фридјунгов бранитељ врло се узмувао у тој ствари.

Бранилац др. Бенедикт тражи, да се преслуша вођа српске опозиције у Сарајеву Хаџи Риста Вандаровић, за кога каже, да је вођа српске опозиције у Босни, и да се преслуша др. Емил Гаврила, за кога каже, да заступа муслимане у Босни и Херцеговини и српску опозицију у Угарској. Они треба да потврде, како се српска одељни предстојник др. Спалајковић у Сарајеву разговарао са својим тастом (Глигоријем Јефтановићем) и о по-

---

ПОДЛИСТАК.

ПОД ЦРВЕНИМ ОБЛАЦИМА.

— Ady Endre. —

Драги докторе, не шиљите ме у Марија-Грин или Маргилгет. Видите: ни не долазим вам, него вам пишем писмо. Нећу ја већ да будем чојко: ђаво хоће. Штавише, и не сматрам се болесним. Ја сам се само беспримерно здружио са животом. Ја већ увек живим и у сваком тренутку толико, колико нису ни прастари становници Карста, или глупе легије филистара за читаво поколење живеле. Истина је, додуше, да је оволико живота мало и преко јего једноме овако слабоме мошку, као што сам ја. Али се ви не брините, драги докторе, за мене. Имам вам ја једно дивно и скривено место. Ноћу обично прелети преко њега брзи цуг. Па напослетку, један човек отмена мозга има толико храбрости, да свој вратић положи на једну шину у згодном тренутку. Ово је врло велико и утешљиво обећање ономе, коме већ одлучно почиње да дозлогрђује живот.

О појавама вам не пишем: нема нових Ј.ава. Три дана се већ стидим самога себе, што сам се докторима хтео поверити. Доктори знају кад-кад да лече фурункулус или удар. Знају сугерирати нерве, који су ближи од њихових. Али шта они могу са потпуно ослобођеним душама? Који осећају живот од како га је и који знају и све што ће још да наступи? Шта знају и шта могу са такима, драги докторе?

Ви, какав сте фанатик свога заната, за цело ћете критиковати моје писмо по своју патолошкој уобразиљи. Чините драги мој докторе, ако вас занима. Онако здрав, каквог би ме ви желели, не могу бити: И нећу можда да будем, све да ме и можете таким начинити. Напослетку ни ви, нити ико данас од људи не може себе сматрати за свезнаоца. Или можда ви познајете све способности човечије?

Ја знам, да не познајете. И врло огећам и то, да ћу бити неки загонетан човек вашој малој науци.

Тврдио сам већ и опет тврдим: победио сам време. Без опијум-мамурлука и без сваког нарочитог делириума живим онда кад хоћу и живим толико, колико хоћу.

Дозволићете ми, да вам нешто испричам? Да се брините или насмејете мало, драги мој докторе.

Познато вам је, да у хотелу станујем и да не живим баш сасвим грађанским животом. Пре неки дан ми се догодило, да сам касно после подне хтео украсти од сна једно пола сата. По великом хотелу лармало се и кроз прозор ми пак посетило ме пролеће. Црвене облаке сам прво опазио, који су према мени скорили и таки се заплакаох Плакао сам зато, јер ми се учитељ грубо понаша. Осећао сам, да има право, јер сам се знао винути у оно доба када још нисам ишао у школу. Према мени су дотле увек благо поступали. Али прође година дана. Весела, мрачна, луда година дана. Много сензација донесе ми. Напослетку заволео ме је и учитељ. Године су пролазиле и ево ме идем у гимназију код калуђера. Нов свет, са новим и светим догађајима: варош. Међутим ме већ узнемирују и девојке. Долазе Отилија и остале и све су немилостиве према мени. Одох ђаковати у другу варош. Годину две дана са грозотом посматрам своју душу. Како је ово несбуздана и незадовољна душа. Куда и докле ће јурити. Сваки ми је дан догађајни, задрхће живот, а срце силно ликује. Живим разуздано са интензивном вољом за животом. Не обилазе ме катастрофе. Јер ни ја њих нећу да обиђем. Кад-кад ме тек буни слава Ја се борим за њу, и кад је стигнем: уклоним јој се. Тако јурим. Знам, да чекају на мене. Не занима ме ко, али идем им у сусрет.

Чудновато ме распаљује путовање. Па и чувам свети додир великих вароши и егзотичних предела. Од тридесет година избављам се од чељусти смрти. Није ми ово провина. Гледам скршене људе. Грдна несрећа догоди се са железницом нам. Зашто не лежим и ја овде мртав? Дознаћу кроз неколико дана. Мораћу опет сносити ради једне жене, коју сам волео од свију жена највећма.

И већ дође јесен Дође са њеном и уштину ми душу Читаве дане нећу да верујем огледалу. Бели ми коса? Моја сјајна, врана коса!

Зато су жене долазиле и одлазиле још у животу ми Видим их све. О свакој ћу

литици, а то тужиоци опоричу. Тражи да се преслуша Загорац, катихета Заинко и др. Сакс, главни уредник Фундер, који би имали да докажу, да је постојала тајна веза између хрватско српске коалиције и оделног предстојника Спалајковића. Неки чланови хрватско-српске коалиције тражили су аудијенцију код владара, а краљ их је одбио с тим, да не може примити оне, који са страном државом склапају заверу против Аустроугарске. Када је Загорац то чуо био је поражен, и када га Супило није могао да довољно обавести, путовао је у Београд и тада му је Спалајковић казао: Ми стојимо у вези са вођама коалиције, то је добро по вас. Бенедикт тражи, да се тужилац фелдмаршал-лајтнант Томичић преслушава као сведок о некој карти генералног штаба аустроугарског, која је створена на основу оних докумената из „Словенског Југа“.

Заступник тужених др. Харпнер противи се преслушању Томишића. Тражи да се преслушају посланици Малиња Бианкини и Спинчић, који познају хрватске прилике. Он ће доказати, да се у оним документима говори о таковим стварима које се нису никад догодиле. — Тражи да се преслушају као сведоци: Председник „Словенског Југа“ професор Марковић, перовођа Стефановић и гроф Тодор Пејачевић. Даље да се преслушају: генерални конзул Србије Петковић, Спалајковић и Божовић. Они ће доказати, да ни су били у Земуну, као што се то прича у једном „документу.“ Даље да се преслушају још некоји из Земуна, који ће доказати да се Прибићевић није састајао са поменутим особама. Даље да се преслуша професор Масарик, који је у Београду испитивао ту ствар, па да каже шта зна. За тим чита па предаје на сто суда брзојаве које је добио од министра Миловановића, од председника српске скупштине Давидовића, од министра унутарњих послова Јовановића. У тим брзојавима тврде како су они документи и фотографије лажне. Супило се прикључује предлогу заступника тужитеља. Тражи, да се преслуша потпредседник намесништва у Задру Томичић, и Каћански бивши повереник босанске владе, као и некадањи гувернер Реке гроф Сапари. Ти ће доказати да он није никад ни од кога примао новаца и да са грофом Сапаријем није никад говорио. Можда се гроф Сапари само шалио, кад је оно рекао. Преслушава се Томичић као сведок Председник га пита о документу из генерал штаба, који је поднео Фридјунг.

Сведок одговара да о томе не може дати никаква извештаја Председник пита, када војни аташе састави један извештај, то мора бити осведочен о исправности својих саопштења. Сведок одговара, да је аташе обвезан својој части и савести, да извештава само о истинским стварима. Председник: Ако је генерал штаб на основу таковог извештаја учинио скупоцене војне припреме у Босни, то се оправдано даје закључити, да се генерал штаб о исправности података београдског аташеа осведочио.

Сведок: Зацело.

Расправа се прекида, да се продужи сутра дан.

Из Турске.

— **Извештај нарочитог дописника „Заставе“.** —

Цариград, 29 нов.

У државном савету се сад претреса законски предлог о административој подели Турске, који ће ускоро бити поднет парламенту на одобрење Нови закон даје врло велика права валијама. Они могу не тражећи одобрење од владе, прогласити опсадно стање и преки суд, кад год нађу за потребно да то учине, да би спречили четничко ратовање и осигурали ред и мир у свом вилајету. Довољно је, да о том свом кораку само известе владу и то накнадно.

Турски листови су са задовољством пропратили изјаву председника грчке владе, да се Грчка тобож само зато оружа да буде достојан савезник Турске. Извесни турски листови и даље заступају гледиште да се Грчка и Турска треба и по цену Крита, да се споразуму и против словенског савеза на Балкану.

Министар унутрашњих дела издао је строгу наредбу свима валијама у унутрашњости, да забране и спрече оснивање политичких удружења и странака на основу начела раса и народности. Сви до сад постојећи клубови и удружења разних народности укинута су, што је изазвало незадовољство код свих нетурских народности, јер је очигледно, да Турци хоће овом силом да стварају „Отомане“!

Влада је изаслала француског инжињера Годара, да проучи слив реке Марице, пошто влада хоће путем концесија или у својој режији да исуши и учини плодним мочарно земљиште око Марице и осталих река у европској и азјској Турској

Образована је нарочита комисија, која ће под управом Абдур Рахман Шереф ефендије, хисториографа царства, израдити општу и потпуну историју отоманског царства, која ће се штампати о трошку султана Мехмеда V. Циркуларом великог везира позване су све власти и појединци, да тој комисији буду у свему на руци. Израђен је и нарочити закон по овом питању.

Авганистанска влада позвала је у службу немачке и турске официре ради реорганизације војске у Авганистану. Једна комисија пошла је у Европу ради поруџбине оружја, као и да позове поменуте официре у Авганистан.

У Хаурану су Бедуини напали један путнички караван и отели 50 камила натоварених еспапом. С обе стране пало је око 8 мртвих и толико рањених људи.

Перзијски збачени шах Мехмед Али, који сад живи у Одеси, изјавио је жељу, да се настани у Цариграду, што у младотурским круговима није примљено са задовољством

Перзијска влада преговара за један већи зајам, коме ће бити гаранција драгоцености из круне перзијског шаха.

Воде се преговори, да се између Турске и Јапана успоставе директни дипломатски односи. Јапанска влада намерава да осигура своја представништва у Цариграду, Смирни и Солуну.

О најновијем сукобу између Турске и Перзије има ових вести: Турска војска, да би се спасла напада побуњених племена и војника из Перзије, заузела је извесне позиције на оспореној граничној територији, али је сад добила наредбу да не продире напред. Порта је окренула пажњу перзијској влади на садашњу ситуацију и позвала је, да учини све, што треба да спречи сукоб између Перзијанаца и турске војске. За решење спора о граничном земљишту, да ли он припада Турској или Перзији биће изаслана мешовита комисија

Перзијски посланик захтева данас нотом:

1. Да се турска војска повуче из Пешве и Сундуза, пошто су то перзијске области;

2., да се спорне граничне области подвргну арбитражу једне незаинтересоване државе, Белгије и Холандије;

3., да се исправи граница путем једне комисије, која ће се придржавати плана раније одобреног од руске и енглеске владе.

Перзијски посланик се жали на самоволје и отимачине турских војника и изјављује, да ће напустити Цариград, ако се одбију његови захтеви.

Овде се очекује једна велика депутација Муслимана из Источне Индије, која долази да поздрави новог султана и уставну владу у Турској.

У Месопотамији трају крваве борбе између чета побуњених племена, које води Шеик из Барзана и турске војске Шеик је окупио око себе најхрабрија племена те напада војску, караване и она села, која неће да се буне против садашњег режима у Турској. Шеик се удружио са побуњеним племенима из Диваине и напада област Џем Џемал Књему су приступили и побуњеници из племена Хамавену. Послата су нова војна појачања на бојиште.

Аустријски „Коресподенц Биро“, који овде има своју филијалу, телеграфску агенцију „Ажанс де Констатинопел“, похитао је да из Софије саопшти познате измишљотине „Вечерње Поште“ о тобожњој „завери“ 1905. године из Србије против краља Фердинанда. Листови су ту аустријску вест саопштили, али су означили да не верују у њу. „Стамбул“ вели да је то „роман“.

Срдан.

Политички преглед.

Политичка криза у Аустрији. До јуче се као поуздано тврдило, да ће аустријски сабор изгласати најпреће државне потребе и да ће се онда приступити решењу кризе односно саставу нове владе. Данас се већ друкче говори. Истиче се, како чешки аграријевци, а поред њих и Младочеси, неће да пристану на таково решавање кризе. Боје се, кад изгласају државне потребе, да ће их онда преварити, те стога хоће одлучно да траже прво састав нове владе, па онда да сабор приступи свом раду. Јављају још да Словени траже, да у нову владу уђу шест словенских и шест немачких министара Има гласова, да у словенској унији не влада потпуна једнодушност Док јужни Словени хоће да се прво изгласају државне потребе, дотле чешки радикали и Младочеси траже прво састав нове владе. У јучерањој седници аустријског сабора владала је велика узрујаност, јер се чуло, да чешки радикали имају у џепу вагдан прешних предлога и да ће ове да поднесу. Пољаци су се нарочито живо бацили да их одврате од тога, наводећи, да ће то опет створити јаз између словенске уније и Пољака, и да ће словенска унија морати понети одговорност за апсолутизам, који ће тада настати. Аустријски су министри такође врло узрујани били на вест, да ће Чеси поднети прешне предлоге и одмах се распростро глас из министарске собе, да ће влада у том случају одмах сабор распустити. Те претње чешки радикали као да се слабо плаше. Јуче је тешком муком пошло за руком, да их задрже да не поднесу прешне предлоге, а хоће ли то данас или сутра учинити, то је велико питање које задаје брига влади и пољацима.

Вести из места и са стране.

„Србобран“ и „Рајспост“.

Хрватско-српска коалиција тужила је дра Фридјунга, што је подметао члановима коалиције везе са Србијом, из које да су примали и новце

казати у чему је надмашила пољубац друге. Незаслужном, паде ми у део весела старост. Осврнуо сам се на десетине. Видео сам, да је све бесмислено. Али како је лепа свака бесмисленост живота. И ја сам чинио силне дивне бесмислености.

На своју смрт се не сећам. Дође Андре, лакеј у хотел. Викнуо је и поново видех црвене облаке. Били су у хотелу према другим сретнијима који су спавали.

Погледао сам на сат. Нисам спавао ни пола сата. Двадесет и пет минута ми је требало за један богат живот, драги мој докторе. Ви омаловажавате тај живот? Сваки удар и свако шкакљање му осећао сам, као нко свога живота. И у мени имаде милијардама живота. Бојадисаних, густих, величанствених. И ви, драги мој докторе, ви би сте да ми повратите један комад трешњева, сива улична живота. Зар то би био здрав, прави живот. Идите, докторе, па зар је мени потребан тај комад живота? Па све и кад бисте ми га могли наћи. Мени не треба. Опростите ми, драги докторе, мене нећете убројати међу пацијенте. И како још живим. Као што нико не живи. Нећу допустити, да ми отменост жаваца изврачате. А и не уздам се у науку доктора. Но, ако је ова наука истинита, овим вам забрањујем, да ми слепите врат и да ме дигнете, када брзи воз претрчи преко мене.

Превео: **Д. Поповић.**

у личне и политичке сврхе. Приступили су као тужитељи Прибићевић и Бањанин као уредници „Србобрана“, а приступио и је и Будисављевић, уредник „Српског Кола“. Но да ли су они смели у опће заћи у овај процес, да им образ не поцрвени? Они су га давно погазили, рз им пао на образ, па мисле могу и овог пута.

Колико су они у својим листовима порушили, окаљали, оцрнили честитих српских синова а коликима још и спремају поругу и поругу?! И они то чине с намером, с планом, чине, јер против њих не може се нико притужити. Њих штити посланички имунитет. И они већ две године под тим заклоништем нападају на туђи образ, част, поштење и све што човека чини човеком, ако не мисли као они.

Усуди ли се ко, да тражи заштите, тога прогласе издајником, који њих мученике у ово тешко доба хоће да руши и напада

Многе тужбе стоје против „Србобрана“ и „Српског Кола“ а многи би тражили процесе. Уредници „Србобранови“ као највеће кукавице иза заседе нападају и кезе се, како им нико не може близу.

Недавно је и социјалистичка „Слободна Ријеч“ устала против таког поступања и љуто им замерила, што се заклањају у штампи и за имунитет.

То није демократски, то је неморално штампом нападати част и поштење другог а место дати прилике увређеном, да се брани, кезити му се иза зида у очи.

Многи су већ прогледали невољалство „Србобрановог“ уредника а ми указујемо баш овом згодом, кад они бране себе, како су неваљали и ниски. J.

Ослобођен.

Наш честити суграђанин Владимир Мацедонић, поседник, ослобођен је испод тешке оптужбе, којом га је у време хајке против Срба у Тројеници оптужио бележник у Бешки познати Владимир Чакра. Чакра је пријавио Мацедонића, због увреде величанства и насиља против власти. Суд је известио Владимира Мацедонића, да је државно одветништво одустало, јер се уверило, да је пријава неоснована и лажна, те се Мацедонић ослобађа и невин проглашује.

Рат у ваздуху.

Јављају из Лондона: Лорд Робертс држао је у једном друштву предавање о ратовима, који ће се збивати у ваздуху. Тужи се, што су Енглези толико равнодушни према пловлењу у ваздуху. Сад је време, вели, да и ми започнемо, јер у рату, који ће бити, велику ће улогу играти крилатице Сваким даном слушам о крилатицама, које све већу и већу висину достизавају, и о ваздушним бродовима, који све даље и даље лећу. У Немачкој се на пољу пловљења у ваздуху већ чуда дешавају, па зато и Енглеска не сме више седети скрштених руку Држим, да нас незнање чини тако равнодушнима. Народ је миран, јер још не зна шта је у другим државама постигнуто лећењем. Али би се сместа пробудио да зна, каква му опасност прети. — После Робертса говорио је мајор Баден Повел о томе, како ће изгледати ратови у ваздуху. У рату, који ће бити у будућности, војници на крилатици сачињаваће коњицу, па летећи ониско над дрвећем жбуњем и шанчевима нападаће непријатеља. Рат ваздушних бродова биће борба за висином. Онај ће ваздушни брод бити победилац, који највећу висину достизава. Затим описује, како ће изгледати борба крилатица против ваздушних бродова. Мала крилатица тежиће да с бока удари ваздушне бродове, а ови опет да прегазе крилатицу. Ноћу ће крилатице и ваздушни бродови истраживати где је главни непријатељски стан, па да на њ бацају бомбе. Стога ће војска, која иде по земљи, избегавати сваку светлост ноћу, која би је могла одати. Крилатице ће се међу собом бити као птице грабљивице. На крају је изјавио мајор Баден-Повер, да ће већ у првом рату учествовати више хиљада крилатица и ваздушних бродова,

Заплена „Мусавата“.

Читамо у братском муслиманском листу „Мусавату“: Последњи су нам број опет запленили због нашег уводног чланка: „Два тајна саветника“ и то од: „Истрага је правог кривца нашла“ па до: и ми ту остајемо. Тако то све полагано хода, као тачан сахат; све један за другим бројем заплењен и свагда редовно § 329. казн зак. свагда „смер и садржај реченог чланка твори учин преступка против јавног мира и реда“. Напишеш, како се други мешају у нашу верско просветну автономију, па је заплена готова (§ 329.), нотираш Казазовића именовање, опет заплена (§. 329.), проговориш коју, како се јефтино процењује духан у Херцеговини, и опет заплена (и опет §. 329) позовеш барона Бенка да испуни своје обећање и наравски заплена (§ 329.) На ово редовно сметање јавног мира и реда никад и не помишљамо, немамо воље нити кога бунити, нити кога дизати, нити јавног мира бркати, јер и нама је тај мир потребан као кора хлеба, али нам га не да господин државни одветник За наше читатеље приредили смо одмах друго издање и разаслали га по земљи. Узрок су закашњавању нашег листа ове честе заплене.

Убилац у романима.

Издавалац књига у Риму, Перино, који је први почео издавати романе, у којима се пролива крв, склопио је уговор са талијанским писцем романа Барбијеријем. По том уговору писац за свако лице, које у роману буде убијено или случајно умре добија засебно педесет лира. Можемо замислити са каквим је грозотама и страхотама пунио Барбијери своје романе. Мушкарци и женске вредно пуцају једно на друго из револвера; Барбијери у сваком поглављу без икаква нарочитог узрока чини човека жртвом какве несреће или убиства, а у последњем поглављу и по двадесет људи и више на гомили купа се у својој крви. Напослетку се Перино одлучио, да смањи награду за убијено лице на пет лира. — Нека, нека — мислио писац у себи — мене нећеш преварити! — Написао је роман, где у првом поглављу видимо хиљаду петстотина исељеника, који полазе из Женеве у Буенос Аирес. Испрва писац удешава до петнаест убода ножем, а двојицу бекрије обеси о катарку. Но на крају првог поглавља наступа ужасна бура на мору, и брод потоне свом тежином и са свима путницима. Само два путника се спасу, те тако је издавалац дубоко морао да зарони у свој џеп да исплати грдну своту по пет франака

Гомилачна убиства.

У Марсељу, у Француској, четрдесетогодишњи крчмар Бувје, грдна пијаница, убио је своју матер, жену, четири своја детета, и најзад себе сама. Крваво своје дело извршио је у умном бунилу. Бувје уштедео је на 100 хиљада франака и био је опште познат као љута тврдица. У суботу је ушао у свој стан, и ту се посвадио са матером, која га изгрдила због пијанства му. Бувје зграби бријачицу и њоме расече врат матери. Видећи крв подивља, јурну у побочну собу и ту расече врат двема својим одраслим кћерима, затим је тако исто убио своја два синчића. На цику и врисак улети жена му, која је била у крчми Бувје дигао револвер, и испалив двапут оборио је жену мртву; на крају се и сам убио из револвера. — Слично грозно убиство догодило се у Француској у општини Жијну. Две слуге убише свог господара у штали, на чију вику дотрчала и жена му у шталу. Слуге са кукама у рукама погубише жену. Један кочијаш чујући јаук јурну у шталу, но и њега умлатише. Слуге су убили још двоје чељади, а једној слушкињи ножем расекли врат. Свакако хтедоше да опљачкају кућу, јер кад дотрчаше суседи, убице су тражили по собама, но видев опасност, побегоше. Пошло им је за руком да седну на железницу, али их издаде срећа баш у часу кад су хтели возом да пређу у Швајцарску; ту на домаку швајцарске границе их перјаници ухвате и задрже.

Страшан холуј.

Из Буфала јављају, да је ономад на језеру Ерије владао страшан холуј. 39 особа је изгубило живот на језеру услед буре Штета је процењена на милион долара.

„Србобранска“ посла.

„Србобран“ и посланици његови, који се толико наружише многих људи, да су Рауховци, ако по свом положају или послу дођу у дотицај са земаљском владом у Загребу, на нашу белешку, да су својим потписима дубоко се поклонили Рауховој влади, ућутали се, па ником ништа. Направили се банови слободњаци, па раде шта хоће. Једно говоре а друго раде. Народ наговарају на зло, а они заклањају себе и своје. Ударају у новинама на Раухову владу, а подвлаче јој се подскут и савијају шију. Мисле, да то не види народ. Види и како види, зато се и догађа оно, што видимо по Горњој Крајини, а што видесмо и у Пожеги, да њихова војска узмиче пред владом Цувајa и Рауха. Крчаг иде на воду, док се не разбије. „Србобран“ је могао да лаже народу, док га не ухватисмо на делу.

Лепа свечаност у Сусеку.

Пишу нам из Сусека: У прошлу недељу обависмо код нас на врло свечан начин освећење обновљеног храма, на коме је саграђен нови торањ и заблистао нови крст. Освећење је извео архимандрит беочински Бранковић са 6 свештеника и 2 ђакона и изрекао пригодну бесједу. На кору је певало хармонијско певачко наше друштво под управом г. Остојића. Народа беше много и са стране. Многи нису могли у цркву. После подне су скупштинари и најодличнији сељани удесили братски састанак на који су позвали архимандрита и нашег свешт. посланике Јоцу Јовановића са свештеницима; да дођу међу њих. Ту су поздравили архимандрита а по том посланике врло лепо, који је захвалио на поздраву и одржао подуљи говор о раду његове странке као већине на сабору а позвао све, да у ова тешка времена, љубе своју автономију и стављају се под окриље матере цркве светосавске. Народ га је бурно поздравио. Све је протекло у најлепшем реду. И председник с туторима попа и учитељи, сви су учинили све, да слава испадне онако торжествено.

Белгијски краљ на умору.

Из Брисла јављају, да је краљ Леополд, коме је шесдесет пета година тешко оболео, те лежи на умору. По једној вести, краљ пати од водене, а по другим вестима од цревне болести, услед чега му је отештало куцање срца. Јављају и то да ће краља оперирати, не би ли га избавили.

Тучњава у католичкој цркви.

У Италији је хтео један фратар, који је пребио медицинер (а не цукербекер или звонар као што су неки наши калуђери, па чак с црвеном пантљиком) па да проповеда о чудесима у Лурду. У цркву је дошло и неколико социјалиста, који су галамили и имали намеру да омету говорника. И успели су. Верни слушатељи навалили су на њих. У цркви је настала туча и једва је редарство направило мира Кад читамо ове догађаје па оне у Шпанији и у целом свету против калуђера, увек нам дођу пред очи наши незретници онај Анатолије, па Видицки и онај звонар Брзаковић. Они или су обневидели, или су заиста тако мало образовани, кад се усуђују против целог народа ратовати, а не завреде ни што поједу. Они траже силом, да прекипи

Позив на претплату. 1. децембра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 70 потура. Уједно учтиво умољавамо наше поштоване претплатнике, којима крајем новембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец децембар обновити како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Брзојави „Застави“.

Стигли 1. децембра.

Политичка криза у Угарској

Будимпешта. Векерле је јуче у вече отпутовао у Беч. краљ га је у 10 сати примио. Исход аудијенције непознат.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Српско народно позориште.

(Ред позоришних представа.)

У уторак, 1 (14) децембра, с новом поделом улога први пут: **„Госпође и Хусари“** Шаљива игра у 3 чина, написао гроф Александар Фредро, превео Лаза Телечки. (У претплати.)

У среду, 2. (15.) децембра први пут: **„Чар Валцера“** Ein Walzertraum) Оперета у 3 чина, написали Дерман и Јакобсон, превели Р. Д. и М. Д. Музика од Оскара Штрауса. (Нов овде научен комад.)

У четвртак, 3. (16) децембра: **„Хамлет“**. Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, с енглеског превео др. Лаза Костић, за српску позорницу удесио А. Хаџић. (У претплати.)

У петак, 4. (17.) децембра, по други пут: **„Чар Валцера“**. Оперета у 3 чина, написали Дерман и Јакобсон превели Р. Д. и М. Д Музика од Оскара Штрауса. Г. Антоније Кшиз и Марија Шилханова, чланови „Хрватског казалишта“ у Осеку као гости (Ван претплате)

У суботу, 5. (18.) децембра први пут: **„Сузе“**. Слика са села у 4 слике, написао Петар Петровић. 1. слика: „Маја“. — 2. слика: „Ђако“. — 3. слика: „Сеја“. — 4. слика: „Браца“. (У претплати).

Трговина.

Нови Сад, 27. новембра 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 27 к 40 до — к — п
Пшеница нова 26 к 20 п до — к — п.
Пшеница средња 26 к — п до — к — п.
Пшеница лакша — к — п до — к — п.
Кукуруз у зрну нов 11 к 60 п до — к — п.
Кукуруз у клипу нов 8 к 20 п до 8 к 40 п
Маст 170 к — п до 180 к — п.
Сланина 154 к — п до 164 к — п
Сланина пљена 170 к — п до 176 к п.
Пасуљ 20 к — п до 22 к — п

Свињи угојени тешки 110 до 112 п.
Свињи средњи 106 до 110 п
Свињи лаки 100 до 104 п
} по кила

Теоци 84 90 по кила
Овци пар 34 38— кр. пар.
Јагњци ——— по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

26. новембра било је . . . 1·14
27. новембра било је . 1 41

Купио сам на лицитацији већу количину

САЛОН-УГЉА

бригета и у камову мешано. — Разашиљем у џакови од 100 кила по 2 круне метер ставно овдашња жељезница; на вагон јефтиније.

В. Ивков
Стапар.

1687 4 10

Српско Трговачко Друштво у Руми
одликовано на П. земаљској пчеларској изложби у Руми 1909
извозници

МЕДА

на велико и на мало, разашиље на 5 клг дозама, гарантовано чистог овогодишњег врзаног

меда

по К. 6.— уз поштанско поузеће. Трговцима и препродавцима посебне цене

1607. 7—12

Женска интелигентна
и из добре куће, може ступити одмах за

ДОМАЋИЦУ

код одраслије деце без мајке. Уз понуду послати и фотографију:

Сш. В. Поповићу
начелнику министарства у пензији
Београд.

1700 3—3

Изашао је

„РАД“

српски народни календар
за 1910. год.

Календарски део израђен је као и прошлих година, а пазило се нарочито на српске светитеље.

У забавном и поучном делу календара има:

Народна политика: Да проширимо радикални програм, од Јаше Томића. — *Мисли српских песника.* — *Народни борци: Др. Жарко Миладиновић* (са насловним сликом). — *Песма*: Та знају они, од Змаја Јована Јовановића. — *Приповетка*: Свашта у свету, приповетка из српског народног живота, од J. T. — *Из српске прошлости*: Стеван Драгутин Немањић, српски краљ, названи краљ сремски, од Милана Недељковића. — *Народне песме*: Српске народне песме из пиротског округа. Скупио Љубомир В. Јанковић, учитељ. — *Из српских крајева*: По Косову пољу. Самодрежа и Звечан. Из Срданових путничких бележака. — Манастир Горњак (са сликом), од Мих. Ст. Ризнића учитеља — *Народна просвета*: Просветом јача народна снага, од Мите Клицина. *Поуке за народ*: Пољопривредник у одбрани против туберкулозе (сушице), од Јаше Јањића Закони, које ратар треба да познаје, од Н. Теодоровића. — *Приповетка*: Ава и Вака (из живота америчких Срба), написао М. Косовац. — *Народно здравље* Нервоза у народу, од дра Живка Продановића — *Чика Јова српској деци*: До сада нештампане песме Чика-Јовине са сливама, које је цртао песник. — *Парница због велике издаје. Описи слика*, међу њима животопис Шерифа Арнаутовића, муслиманског вође у Босни и Херцеговини Вашари Поштанске пристојбе. Огласи.

СЛИКЕ. Насловна слика: Др. Жарко Миладиновић. — Парница због велике издаје: I. 53-ца оптужених Срба, II. бранioци оптужених радикала, III. зграда судбеног стола у Загребу, IV. војни затвор у Загребу, V. судница у парници због велике издаје.

Осим тога још око 30 разних савремених слика и ликова из нашег и страног света. Има слика о крилатицама, ваздушним бродовима и о северном полу.

Календар „РАД“ штампан је на лепој хартији у формату највећих наших календара, а износи преко 8½ штампаних табака.

Цена му је 80 пот. (40 новч.)
са поштарином 1 круна.

Препродавци имају рабата **33⅓** или сваки трећи календар, но поштарину плаћају они који поручују.

Поруџбине треба упутити **Српској манастирској штампарији** у Карловце (Срем).

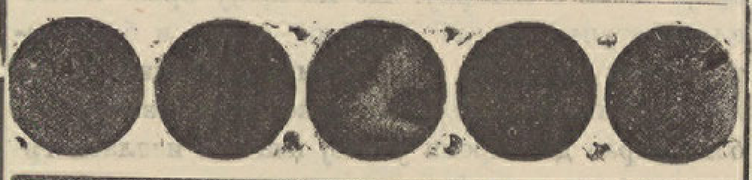

КОСТОБОЉА И РЕМАТИЗАМ

севотина у зглавцима, пробади, болови у крстима и кук вима болови ногу, коленима и мишићима, узетости излечићете најједноставније и најбрже ас **„Ертењијевом Галтерија машћу“**. Хиљадама захвалница потврђују да нема бољег средства. Сваки, који је једаред опробао, препоручује га даље. Једна туба **1 К 60 пот** 3 тубе франко за **5 К.** поузећем дроз **Apostel-Apotheke, in Budapest,** Josefsring 64. Depot 93.

1526 3—5

БЛЕРИОТОВ
строј за летење

моћи ће се видети у Новом Саду у редутској дворани Гранд Хотел Речеи у петак, суботу и у недељу 17., 18. и 19. децембра 1909. п. р. Улазна цена 1 круна. Друштва корпоративно плаћају 40 пот. од особе, војници и ђаци плаћају 20 потура. — Предавања и обавештаји од 2 стручна инжинира ујутру до увече

1742 1—6

Ad C. O 8066/2362 ex 1909.

Стечај.

У смислу овопредметне одлуке српско православног народно црквеног сабора овим се поново расписује стечај на састав:

Уџбеник за српско народно црквено автономно право.

Књига има обухватити цео сустав српске народне црквене автономије и уредбе и прописе, који данас у народно-црквеној автономији важе Писац најбољег примљеног дела добиће награду од 1000 (једне хиљаде) круна, а други после овога, у колико му се састав за награду вредним нађе награду од 600 К. У погледу на издавање дела, власништво и др. донеће саборски одбор доцније одлуку.

Рукописи се имају поднети српском народном црквеном саборском одбору најдаље за једну годину дана од првог уврштења овог стечаја у „Српском Митрополијском Гласнику“

Из седнице српско православног народно-црквеног саборског одбора, држане у Карловцима 2. (15) новембра 1909. год.

1724 3 3 **Председништво**
срп прав. нар. црк. саборског одбора.

Главно заступство „Кроације“
осигуравајуће задруге у Загребу
у Новом Саду

потребује 2—3 ваљана **АКВИЗИТЕРА.**

Способни посредници и аквизитери примају се уз врло повољне услове.
Молитељи нека управе писмене понуде на потписано заступство, или нека се изволе особно представити у пословници Нови Сад, Кошута Лајоша улица бр. 47. II. кат за вријеме уредовних сати од 8—1 пре подне и од 3—5 по подне

Главно заступство у Новом Саду „КРОАЦИЈЕ“.
осигуравајуће задруге у Загребу.
Светозар Ђукић.

716 4 5

За ОСАМ ДАНА изађе

!ПРОСВЕТА!

КАЛЕНДАР ЗА СРПСКЕ СВЕШТЕНИКЕ, УЧИТЕЉЕ И НАРОД.

Сваки Србин, кога интересује црква и школа, треба да набави овај календар; у њему се садрже уредбе (закони) црквених и школских власти, и дужности свештеника и учитеља.

Препродавцима дајем највећи рабат.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА
МИЛАНА ИВКОВИЋА
Нови Сад (Ujvidék)

1726 3 20

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.